

Tykö nationalpark. Bild: Jasmin Yuchun

Kimitoön, Pargas, Salo, Tykö nationalpark och Skärgårdshavets nationalpark

Färgterapi

– Upplevelserutten vid sydvästkusten

Upplev höstens glöd vid kusten med sina unika kulturmiljöer, storslagna parker och nationalparker med underbara vandringsleder. Ta plats på första parkett för att uppleva de sprakande höstfärgerna vid kusten och i skärgården.

Njut av att se naturen svepa in sig i praktfulla höstnyanser före den långa vintern. Temarutten Färgterapi tar dig med på upptäcktsfärd i kulturmiljöerna i Salo, Kimitoön och Pargas, samt genom färgsprakande parker och kulturlandskap. Byastråken samt herrgårdarnas och kyrkornas parker är stämningsfulla besöksmål den här tiden på året.

Beundra naturens egen konstutställning i Tykö nationalpark och Skärgårdshavets nationalpark, där sommarens grönska förvandlats till brokiga höstfärger. På de välskötta lederna i nationalparkerna kan du känna hur naturen förbereder sig för vintern. Den bästa tiden att njuta av färgterapi är mellan slutet av september och mitten av oktober. Du kan också glädja dig åt den rikliga skörden av bär och svamp i skogarna vid kusten och i skärgården.

Destinationer

1. Parkerna och åstranden i Salo	2
2. Wiurila herrgårdspark	2
3. Tykö nationalpark	3
4. Utflyktsmål på hösten i Kimito och friluftsmuseet Sagalund	4
5. Västanfjärds kyrkor och naturstigar	4
6. Dalsbruks bruksby	5
7. Dragsfjärds kyrkoby	6
8. Söderlångviks herrgårdsmiljö	6
9. Öro kustfort	7
10. Gamla Malmen i Pargas	8
11. Lenholmens lundar	8
12. Nagu	9
13. Berghamns kulturlandskap	10
14. Korpo	10
15. Houtskär	11

Här utgör den blåa himlen, det grönskiftande glittrande havet och de mossbevuxna berghällarna en skarp kontrast till den glödande gula, orange och röda nyanserna innan vinterns gråa toner tar över.

Upplev färgexplosionen utmed temarutten Färgterapi i egen bil, på motorcykel eller cykel. Välj en av byarna till din bas och njut av de olika besöksmålen längs rutten under dagsturer av varierande längd, eller övernatta på flera olika ställen. Du kan också besöka trakten med buss. Nästan alla besöksmål utmed temarutten har en egen gäst-, service- och besökshamn eller en gästbrygga. Kimito centrum utgör det enda undantaget.

Färgterapi – en resa in i höstens färgprakt!

- > [Läs mer om ruttens upplevelser i den virtuella guiden \(arcg.is\)](#)
- > [Titta på ruttvideo online \(youtube.com\)](#)

1. Parkerna och åstranden i Salo

De gröna parkernas stad Salo klär sig i höstfärger i september. En klar höstdag kan du njuta av en vandring i de lummiga parkerna och utmed den vackra ån i denna stad på Finlands sydvästkust.

Bild: Visit Salo

I Salo hittar du rikligt med värdefulla kulturlandskap, såsom vårdbiotoper, parker, små odlingar och gamla byggnader. Ta en promenad längs åstranden kantad av stora träd och i de förtjusande parkerna. Se hur hösten sakta tar över landskapet med sina glödande färger. Det finns sammanlagt 800 hektar vårdade parker i Salo. Därtill finns där vackra privata gårdsparker och trädgårdar.

Parken Rantapuisto vid Uskela å är vackrast just på hösten: då lyser trädens färger och åns yta i kapp. I Salos parker finns också mycket annat intressant att se, exempelvis minnesmärket "Vapauden liekki" (Frihetens låga) av konstnären Seppo Manninen i Sibeliusparken samt Fjalar Nordells minnesmärke av konstnären Jarkko Roth i St. Anthony-parken.

I den parkartade miljön vid järnvägsstationen kan du ta en titt på de gamla byggnaderna från början av 1900-talet, splitterskyddet från 1940-talet och järnvägsbron. I parken Horninpuisto (på finska) intill Salo torg finns det marinarkeologiska sevärdheter.

De gamla byggnaderna, naturens höstglöd i rött och gult samt Uskela å bildar tillsammans en stämningsfull miljö för en höstutflykt i Salo.

Sevärdheter och service

Inkvarteringstjänster, caféer, restauranger, trevliga småbutiker, shoppingcenter i Salo centrum samt naturstig och naturutflyktsmål.

Läge och kommunikationer

- Salo torgs adress är Horninkatu 11, 24100 Salo.
- [Visit Salo \(visitsalo.fi\)](https://visitsalo.fi)

2. Wiurila herrgårdspark

Wiurila gårds guldgula byggnader bildar en ståtlig syn mot den höstliga parken. Byggnaderna är ritade av C.L. Engel. Herrgården är i släkten Armfelts ägo och gårdens marker bildar numera ett utmärkt mål för natur- och kulturutfärder även på hösten. På Wiurila gård flätas historien och nutiden samman.

Bild: Wiurila herrgård

Wiurila gårds marker består av artrika naturliga miljöer och ett parkområde i glödande höstfärger. Här kan du njuta av den fina havsutsikten och det mjukt böljande landskapet. Halikkoviken intill gården har en intressant fågelfauna före höstflytten. I området trivs bland annat havsörnar och på natten hoande berguvar. Du kan också få se hästar på gårdens marker, för till gården hör ett stall.

Wiurila gård är en av Finlands viktigaste herrgårdar och mest imponerande kulturmiljöer – här kan man smaka på herrgårdsliv, njuta av höstnaturen och inspireras av historia, konst och kulturupplevelser.

Gården har ett gästhus för inkvartering, en golfbana, ett vagnsmuseum och ett gårdsmuseum med guidningar för grupper, samt en restaurang med en meny på lokala säsongråvaror.

Visste du, att Wiurila gård nämns i historieböcker redan på 1400-talet? Koppla av från vardagen i Wiurilas unika herrgårdsmiljö och dess lugna omgivning. En utflykt till gångna tiders herrgårdsliv uppskattas av besökare i alla åldrar.

Sevärdheter och service

Café, restaurang, gästhus, golf, stall. Kontrollera öppettiderna på webbplatsen.

Läge och kommunikationer

- Wiurila herrgårds adress är Viurilantie 126, Halikko (Salo).
- [Wiurila herrgård, på finska \(wiurilankartano.fi\)](#)
- [Visit Salo \(visitsalo.fi\)](#)

3. Tykö nationalpark

Känn doften av höst från myren på nationalparkens leder och förälska dig i färgprakten i parkerna i Tykö, Kirjakkala och Mathildedal bruksbyar.

Bild: Jasmin Yuchun

Tykö nationalpark är ett besöksmål i särklass för höstens utflykter. För en kortare utflykt passar de lättframkomliga lederna Punassuolen (2,1 km) och Nenusta rundslinga (3,6 km). Ute på myren Punassuo kan du hitta spännande rödskimrande silesår. Från Nenustannokka har du utsikt över nationalparkens största sjö, Hamarinjärvi, som omges av färggranna träd.

Välj en av de längre lederna så kommer du längre in i nationalparken och får uppleva höstens färgprakt både på marken och i träden. Du kanske också får se en skymt av gråspetten, nationalparkens symbol, där den klättrar på lövträdens stammar och knaprar i sig några rönnbär.

Du som är intresserad av historia gör klokt i att planera en höstutflykt till Jeturkasti fornstrand och Kirjakkala bruksby park, där de gamla stockbyggnaderna skapar en förtjusande miljö med sprakande höstfärger. Gör en djupdykning i naturens färggranna famn med en tur i kanot på Hamarinjärvi i Kirjakkala.

Glöm inte Finlands minsta stenkyrka i Tykö – kyrkans närmiljö lämpar sig fint för en picknick.

Nationalparken samt Tykö, Kirjakkala och Mathildedal erbjuder mångsidiga tjänster för dem som är på dagsutflykt och övernattar, med inkvartering, mat, guidade turer och uthyrning av utrustning. Den närmaste gästhamnen till Tykö ligger på 2,5 kilometers avstånd i Mathildedal.

Sevärdheter och service

Tykö naturum och café (kontrollera öppettiderna), leder, eldplatser, skärmskydd, olika typer av inkvartering, tältplatser, kåta att hyra, utrustning att hyra och toaletter.

Läge och kommunikationer

- Tykö nationalpark och naturum, Matildanjärventie 86, Tykö (Salo)
- Kirjakkala bruksby, Hamarinjärventie 62, Tykö (Salo)
- [Tykö nationalpark \(utinaturen.fi\)](#)

4. Utflyktsmål på hösten i Kimito och friluftsmuseet Sagalund

Vildvinet på Kimito kyrkas vägg lyser djuprött. Parken vid Sagalunds museum har härlig höstskrud. Kimito centrum har mycket att ge för den som gör en kultur- och naturresa till orten på hösten.

Bild: Vesa Aaltonen

Hästkastanjerna och lönnarna glöder på kyrkogården vid den robusta gråstenskyrkan och i prästgårdens trädgård alldeles intill. Kyrkan, som är helgad åt S:t Andreas, byggdes ursprungligen på 1400-talet. Kimito medeltida stenkyrka och prästgård utgör en byggd kulturmiljö av riksintresse.

I butikerna i centrum hittar du läckerheter till en matsäck, om du ska ta en promenad på stigarna i den närliggande Norrskogen. I skogen finns ett vindskydd, där du duka upp din lunch, men vill du göra upp eld måste du ta med egen ved. Du kommer ut på stigen från flera håll, men den kortaste vägen från centrum till vindskyddet börjar i slutet av Fullmäktigevägen, där det också finns tydliga skyltar. Huvudleden är markerad med vit målarfärg och genvägarna med olika andra färger.

Mer höstfärger hittar du på sagolika Sagalunds museum, som ligger mindre än två kilometer från kyrkan. Skördetiden är grann på Sagalunds åkrar

och trädgård. Lönnar och björkar i höstfärger reser sig över museibyggnaderna. Cafét i Sagalund har många höstsmaker på sin meny.

Sagalund är ett av Finlands äldsta och största friluftsmuseer, med 27 historiska byggnader. Museet grundade 1900 av Nils Oskar Jansson, som beskrev Sagalund som "en bit poesi som blivit verklighet". Förebild för museet var Skansen i Stockholm. Det finns också ett barnkulturcentrum i Sagalund.

Sevärdheter och service

Caféer, restauranger och butiker i Kimito centrum. Sagalunds café och Museiboden (se öppettider) samt guidade turer.

Läge och kommunikationer

- Kimito kyrka – Finnuddsvägen 13, Kimito
- Sagalund – Museivägen 7, Kimito
- [Visit Kimitoön \(visitkimito.fi\)](http://visitkimito.fi)
- [Sagalund \(sagalund.fi\)](http://sagalund.fi)

5. Västanfjärds kyrkor och naturstigar

I Västanfjärd står gråstenskyrkan i skön kontrast till björkarnas guldgula blad, medan lönnarnas röda höstglöd tävlar om uppmärksamheten med den rödmyllade gamla träkyrkan. Det finns också två naturstigar nära Lammala by, utöver de två kyrkorna.

Bild: Sanna-Mari Kunttu

Västanfjärds gamla träkyrka och dess klockstapel byggdes i mitten av 1700-talet. I början av förra seklet ansågs den gamla kyrkan för liten, varmed en ny, större kyrka byggdes alldeles invid den gamla. Den nya gråstenskyrkan i Västanfjärd invigdes 1910.

Naturstigarna i kyrkornas närhet passar fint för en promenad i den friska höstluften. Lammala naturstig (2 km) går genom gamla fuktiga granskogar med tjockt mosstäck. Stigen leder också till en utsiktsplats högt uppe på berget, med storslagen

utsikt över en havsvik, med en skymt av tornet på Västanfjärds nya kyrka.

En skogsstig kantad av grant blåbärsris leder upp på krönet av ett berg, där Jarlsgårds jungfrudans, en stor trojeborg, ligger. Det berättas att jungfrudansen byggdes av elever och lärare vid Kälkestad folkskola 1910. Eventuellt har det funnits en jungfrudans tidigare på denna plats.

Det finns två stigar som leder till Jarlsgårds jungfrudans. Det går också att kombinera stigarna till en rundslinga (ca 2 km) och då vandrar du delvis längs vägen, delvis på skogsstigar. Stigens markvegetation har vackra höstfärger mellan bergtallarna. Vid Sirnäsvägen, i närheten av den gamla kyrkan, finns skyltar som visar vägen till jungfrudansen.

6. Dalsbruks bruksby

Dalsbruks historiska och havsnära bruksby visar sig från sin bästa sida under hösten, när dess många lönnar visar upp sina sprakande höstfärger.

Sommarvärmen dröjer kvar i Dalsbruk långt in på hösten, tack vare havet och höjderna som omger byn. Längs vägkanterna blommar lysande blåeld fram till den första frosten.

Klara dagar utgör det blåskimrande havet och de gamla kolugnarna av mörk slaggsten en skarp kontrast till höstfärgerna. I hjärtat av byn, vid den gamla masugnen, börjar natur- och kulturstigar som för besökaren genom ett mosaikliknande landskap av sjöar, skogar och myrar.

Naturvänner kan hyra en kanot och paddla ut på Stora Masugnsträsket, som är omgivet av tuvor av vitmossa.

Rutten Segelfartygens och kalkgruvornas historia med cykel (25 km) gör en djupdykning i ortens historia och landskap. Den populära cykelrutten Kustrutten går också genom Västanfjärd by. Båtgäster betjänas av ortens service- och gästhamn.

Sevärdheter och service

I Lammala finns butik, inkvartering, apotek, restaurang och naturstigar.

Läge och kommunikationer

- Västanfjärd kyrkor – Kyrksvägen 12, Västanfjärd (Kimitoön). Från Kimito centrum 17 km söderut.
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)

Bild: Visit Kimitoön

Dalsbruk ligger alldeles invid den populära cykelrutten Kustrutten. Båtfolk kan enkelt ta i land i Dalsbruks gästhamn.

Sevärdheter och service

Många typer av inkvartering, caféer, butiker, leder, apotek, gästhamn, campingplats, uthyrning av båt och kanot samt frisbeegolf.

Läge och kommunikationer

- Stallbacksvägen 1, Dalsbruk (Kimitoön). Från Kimito centrum 25 km söderut.
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)

7. Dragsfjärds kyrkoby

Dragsfjärds kyrkoby med sin gula träkyrka ligger på ett näs mellan havet och en insjö. De mörka höstkvällarna bidrar med en sagolik stämning kring den gamla korskyrkan.

Bild: Vesa Aaltonen

Kyrkan omges av en välbevarad kyrkoby från första hälften av 1900-talet. Miljön är klassificerad som en värdefull byggd kulturmiljö av riksintresse.

Arvet från bruksverksamheten i trakten är väl synligt på kyrkogården i de många gravmonumenten som är tillverkade i smides- och gjutjärn. En del av monumenten står kvar på sin ursprungliga plats.

De som besöker byn efter sommarsäsongen kan köpa maten till en picknicklunch i butiken och ta sig till Furulunds badstrand för att njuta av landskapet vid Dragsfjärden.

Ett närbeläget pensionat serverar buffé och har möjligheter till en härlig kväll med bastubad.

Det finns också ett hotell och hyresstugor i Dragsfjärd. Byn ligger alldeles invid den populära cykelrutten Kustrutten.

Sevärdheter och service

Dragsfjärds kulturmiljö, inkvartering, butik, restaurang, bastu och badplats.

Läge och kommunikationer

- Kyrkobytvägen 5, Dragsfjärd (Kimitoön). Från Kimito centrum 19 km mot sydväst.
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)

8. Söderlångviks herrgårdsmiljö

Gör ett besök på Söderlångvik gård, omgiven av äppelodlingar och lönnar som glöder i höstens färger. Här kan du njuta av utställningar på muséer, smaka på gårdens fylliga äppeljuice och äta god närproducerad mat i caféet.

Bild: Vesa Aaltonen

Söderlångvik Gård reser sig vit och ståtlig på en kulle med granna lönnar. Havet breder ut sig nedanom och nere i dalgången dignar tusentals äppelträd under sin rödkindade skörd.

Söderlångvik Gård har en lång historia – gården nämns första gången redan 1511. Hufvudstadsbladets chefredaktör Amos Anderson, en av sin tids mest framstående affärsmän och mecenater, köpte gården 1927 som sitt sommarställe. Söderlångviks karaktärsbyggnad är numera ett personhistoriskt museum

över Amos Anderson och här får besökare se en del av hans privata konstsamling. Gården har dessutom tillfälliga utställningar och i en gårdsbyggnad finns ett museum för hästdragna vagnar.

Söderlångvik gård omges av sina äppelodlingar, en förtjusande park samt en strandpromenad längs havsstranden.

Äppeldagen ordnas den sista lördagen i september, en skördefest med ett rikt programutbud där besö-

kare bland annat kan smaka på olika äppelsorter och äppelprodukter. Från caféet kan du köpa läckerheter att ta med dig hem eller att fylla picknickkorgen med.

En vandring längs naturstigarna på gårdens ägor är som gjord för en lyckad picknick.

9. Örö kustfort

Upplev höstens färgprakt och den friska höstluften på den mest omväxlande ön i Skärgårdshavets nationalpark. Örös kulturhistoria och natur trollbinder besökarna.

Vandringslederna på Örö presenterar både öns militära historia och dess unika natur. Örös unika flora glöder i oräkneliga nyanser under hösten. De gamla lövträden i kasernområdet prålar i kapp med backtimjan.

Vid Örös öppna stränder kan du också uppleva höststormarnas kraft och följa fåglarnas höstflyttning söderut.

6 tumsrundan (5,3 km) för vandraren till öns sydspets, där havsutsikten är minst sagt spektakulär. Vid horisonten skymtar silhuetten av den ståtliga fyren på Bengtskär. 120 millimetersrundan (5,6 km) går över strandängar på öns norra sida, genom skogar och över öppen strand mot väster.

Längs de gamla kullerstensvägarna, "Lyhyt ikävä" (Korta längtan) och "Pitkä ikävä" (Långa längtan), är det lätt att ta sig fram både till fots och på cykel – och njuta av hösten.

Sevärdheter och service

Konst- och vagnmuseum, utställningar, café-restaurang, bod, evenemang, naturstigar och gästbrygga. Kontrollera öppettiderna.

Läge och kommunikationer

- Amos Andersonvägen 2, Dragsfjärd (Kimitoön). Från Kimito centrum 25 km mot sydväst.
- [Söderlångviks herrgård \(soderlangvik.fi\)](https://soderlangvik.fi)
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)

Bild: Jarmo Vehkakoski

Efter allt friluftsliv är det skönt med avkopplande bastubad, god mat och sömn i fullständig tystnad.

Sevärdheter och service

Inkvarteringstjänster, campingplats, café och restaurang (se öppettiderna), utställning om Örös historia och natur, guidade turer, toaletter, naturstigar och gästhamn.

Läge och kommunikationer

- Utanför Kimitoön, cirka en halv timme med båt från Kasnäs, där också turbåten startar. Du kan också åka taxibåt till ön.
- [Örö kustfort, Skärgårdshavets nationalpark \(utinaturen.fi\)](https://utinaturen.fi)
- [Visit Örö \(visitoro.fi\)](https://visitoro.fi)
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)
- [Färjetrafik \(farja.fi\)](https://farjetrafik.fi)

10. Gamla Malmen i Pargas

Pargas historiska centrum, Gamla Malmen, är ett exceptionellt välbevarat trähusområde från 1700–1800-talet, där det tidigare bodde hantverkare och sjömän.

Bild: Robert Seger

En promenad genom de smala gränderna mellan de gamla trähusen och trädgårdarna i sprakande höstnyanser är en upplevelse.

Gamla Malmen avgränsas av Kyrksundet som flyter genom stadens centrum. Vid stranden kan du koppla av, titta på båtar och beundra höstfärgerna. Kyrkogården runt den medeltida gråstenskyrkan nära sundet är också storslagen i sin höstskrud.

Tillsammans med kyrkan utgör Gamla Malmen en värdefull kulturmiljö av riksintresse.

Bara ett stenkast från Kyrksundet ligger gågatan Köpmansgatan. Vid den och Strandvägen ligger flera trevliga butiker, restauranger och caféer.

I Pargas har man brutit kalk sedan 1400-talet och idag hör Pargas kalkgruva till de största i de nordiska länderna. Gruvan ligger alldeles intill Pargas centrum och från dess utsiktsplats, som är unik även globalt sett, ser du ut över det enorma dagbrottet.

Ett tiotal kilometer från Pargas centrum ligger Sattmarks naturstig. Det går bra att kombinera en cykeltur och en utflykt på naturstigen med god närproducerad mat och historiska besöksmål.

Det är lätt att ta sig till Pargas och i staden finns olika typer av inkvartering att välja mellan, såsom hotell, bed & breakfast och campingplatser.

Sevärdheter och service

Mångsidig service och många attraktioner.

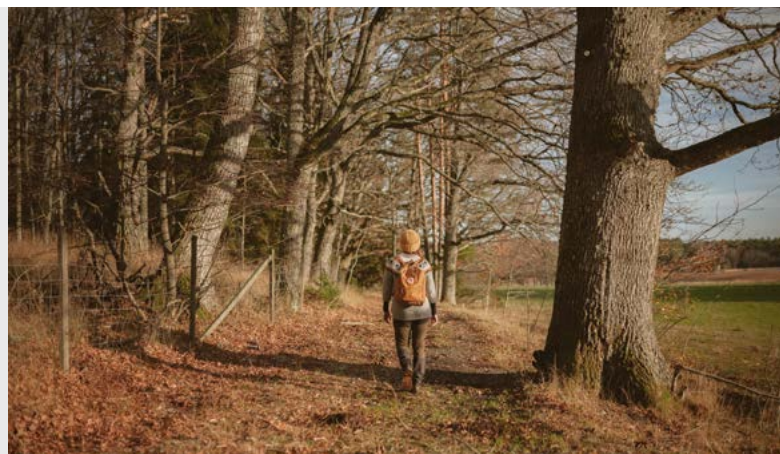
Läge och kommunikationer

- Gamla Malmen – Runebergsstranden
- Kyrkan – Kyrkoesplanaden 4
- Utsiktsplatsen vid dagbrottet – Pajbackavägen 1
- Sattmarks naturstig – Sattmark 1
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)

11. Lenholmens lundar

Den gamla ekskogen, vårdbiotopen och vassruggarna med sitt fågeltorn på Lenholm är ett utmärkt utflyktsmål på hösten. Vandra längs naturstigen och njut av höstfärgerna i träden, mossornas gröna nyanser och den guldgula vassen som glöder i havsviken.

Bild: Jasmin Yuchun

Strandängarna på Lenholm har använts som betesmark och slätterängar sedan slutet av medeltiden. Den östliga hagmarken har använts som betesmark i flera sekel. Försättningsvis används holmen som betesmark, vilket tryggar de sällsynta ekhagarna,

lundarna med ädla lövträd och strandängarna samt deras typiska flora och fauna.

En cirka två kilometer lång naturstig slingrar sig fram mellan ekarna och ner till fågeltornet vid

havsstranden. Naturstigen är lättframkomlig och här finns också ett picknickbord med bänkar och en torrtoalett. Observera att det är förbjudet att röra sig bort från naturstigen under tiden 15.4–30.6.

Lenholm är ett utmärkt besöksmål för en dagsutflykt och den ligger vid den populära cykelrutten Skärgårdens ringväg. Närmaste gästhamn ligger 2,5 km bort i Sattmark.

12. Nagu

Lönnarna sätter färg på miljön kring Nagu gråstenskyrka. På hösten finns det gott om utrymme och lugn i byn efter den livliga semesterseasonen. Njut av höstfärgerna i skärgårdsnaturen på natur- och landskapsstigarna som börjar i byn.

I Nagu vandrar du genom ett värdefullt landskap av riksintresse. Här finns frodiga skogar, karga klippor, gamla lantgårdar med sina öppna fält och ett bycentrum med hamnar och vackra gamla byggnader.

Nagu kyrka är helgad åt S:t Olof och den pilgrimsled som är uppkallad efter honom har en milstolpe vid kyrkan.

Naturstigen som är uppkallad efter landskapsmålaren Victor Westerholm. Westerholmstigen (3 km), börjar i södra hamnen och fortsätter till utsiktsplatsen på Jitukastberget och den gamla byn på Ernholm. Naturstigen Jungfrudansen (4–6 km) går från Nagu hamn till den steniga labyrinten i Finby. Utmed båda stigarna förtrollas vandraren av skärgårdsnaturen med sina vassruggar, ängar och gräsmarker i ljuvliga gula nyanser.

I det charmiga och vitala skärgårdssamhället finns mycket service för besökare även under hösten och de övriga kalla årstiderna. I september ordnas en populär skördefest i södra hamnen i Nagu, där besökare kan smaka på lokala läckerheter.

Sevärdheter och service

Naturstig, bord och bänk, fågeltorn, torrtoalett och parkeringsplats.

Läge och kommunikationer

- Från Pargas centrum 9 km längs Skärgårdsvägen (nr 180) mot Nagu, svarta vägs skyltar 300 m före korsningen från Pargashållet och vid korsningen till parkeringsplatsen.
- [Lenholmens naturskyddsområde \(utinaturen.fi\)](http://utinaturen.fi)
- [Skärgårdens ringväg \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)

Bild: Robert Seger

Under hösten försvinner båtfolket från Nagu hamn, men förbindelsefartygen fortsätter att trafikera från hamnarna året om. Förbindelsefartyget som avgår från Pärnäs i Nagu kör hela vägen till Utö. Förbindelsefartyget från Kirjais transporterar passagerare till Brännskär, Gullkrona, Borstö, Stenskär och Pensar. I Kirjais finns utöver hamnen också bybutik, naturstig och "boktorn" samt restaurang och gästhamn under sommarsäsongen.

Sevärdheter och service

Olika typer av inkvartering, butik, café, restaurang, gästhamnar, natur- och kulturstigar.

Läge och kommunikationer

- Från Pargas centrum 34 km, 2 färjeturer.
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Färjetrafik \(färja.fi\)](http://farjefarik.fi)
- [S:t Olofs sjöväg \(stolavwaterway.com\)](http://stolavwaterway.com)

13. Berghamns kulturlandskap

Denna idylliska ö i Skärgårdshavets nationalpark välkomnar besökare att utforska öns färgglada kulturlandskap under hösten.

Det gamla fiskehemmanet Västerby, med sina stora lövträd, betesmarker och strandängar, är som ett fragment av gångna tiders skärgårdslandskap.

På Berghamn har det funnits bosättning redan på 1500-talet och öns beteskultur har fostrats obruten sedan dess. På ön går boskap på bete långt in på hösten.

Ta en tur på öns naturstigar och njut av den friska höstluften, öns färger och den storslagna utsikten över havet. Naturstigarna är totalt cirka 2 km och de startar från gårdstunet vid Västerby fiskehemman.

Till Berghamn i Nagu, som hör till skärgårdsstaden Pargas, kommer du med förbindelsbåt året om. Nationalparkens besökshamn är avsedd endast för

Bild: Martti Komulainen

dagsbruk. Om du vill övernatta i egen båt ska du lägga till vid gästbryggan på öns östra strand.

På ön kan du endast övernatta i tält, vilket är bra att komma ihåg om du planerar att stanna längre än en dag.

Sevärdheter och service

Besökshamn, naturstuga med utställning, naturstigar, tältplats, eldplats, torrtoalett och guidade turer på sommaren.

Läge och kommunikationer

- Söder om Nagu huvudö i Pargas kommun. Färjor avgår från Pärnäs och Kirjais i Nagu.
- [Berghamn, Skärgårdshavets nationalpark \(utinaturen.fi\)](#)
- [Färjetrafik \(färja.fi\)](#)

14. Korpo

Ett besök på Korpo under hösten är en riktig upplevelse. Miljön i kyrkoby, miljökonststigen och skärgårdscentret med sitt strandlandskap sätter färg på besöket.

Skärgården tystnar efter den livliga sommarsäsongen, men Korpo har ett tjänsteutbud för besökare också på hösten.

Korpo gård och Korpo kyrka på huvudön Kyrklandet är båda värdefulla byggda kulturmiljöer av riksintresse, med en närmiljö är som allra vackrast på hösten. Stenkyrkan med sin speciella arkitektur hör till de vackraste medeltida kyrkorna i vårt land. Den "avspeglar välståndet och sjöförbindelserna hos den tidiga fasta bosättningen i den yttre skärgården".

Barfotastigen lockar besökare att uppleva konst i naturen under alla årstider – och trots namnet är ingen tvungen att vandra stigen barfota. På hösten kantas sandvägen fram till stigen av färgglada lönnar

Bild: Robert Seger

och ståtliga ekar. Mitt i den gröna mossbevuxna barrskogen väntar miljökonstverken på sin publik.

Skärgårdscentrum Korpoström vid södra stranden av Kyrklandet bjuder besökare på en mångsidig blandning av konst, vetenskap och kultur med anknytning till havsnaturen och skärgårdslivet. I skärgårdscentret finns en marinbiologisk forskningsstation och en bas för Skärgårdshavets nationalpark.

Korpo består av ett par tusen holmar och skär samt många byar. Du kan uppleva höstens färgprakt i skärgården genom att vandra eller cykla från by till by. Hitta tips om fotvandring i informationen om S:t Olofs sjöled.

Sevärdheter och service

Olika typer av inkvartering, butik, caféer, restauranger, bageri, gästhamnar och konststugor.

Läge och kommunikationer

- Från Pargas centrum 59 km, 2 färjeturer.

- [Skärgårdscentrum \(skargardscentrum.fi\)](http://Skargardscentrum.skargardscentrum.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://VisitPargas.visitpargas.fi)
- [Färjetrafik \(färja.fi\)](http://Färjetrafik.färja.fi)
- [St Olofs sjöväg \(stolavwaterway.com\)](http://StOlofs.sjöväg.stolavwaterway.com)

15. Houtskär

Längtar du efter att få koppla av och ladda dina batterier i den färgsprakande naturen på hösten? Houtskär är en ypperlig plats för dig som vill njuta av höstnyanserna – ett äkta smultronställe för stjärnskådning och stillhet, långt från fastlandet, nära gränsen till Åland.

Bild: Robert Seger

Bland Houtskärs 700 öar och holmar i olika storlekar hittar du pittoreska byar med charmiga kulturlandskap. Under sensommaren och på hösten är Houtskärs frodiga skogar fyllda av svamp och bär, som bara väntar på att bli plockade.

Besökare kan ta del av bylivet i Näsby, där det finns en träkyrka byggd 1702 och ett skärgårdsmuseum med byggnader och samlingar. De gamla båthusen vid stranden i Hypeis och fårflockarna som betar kring Björkö är en fröjd för ögat.

I Houtskär är invånarna stolta över allt de producerar: gårdarna säljer sina egna produkter och restaurangerna serverar närproducerade läckerheter. Under evenemanget Matglädje i augusti får besökarna smaka på traditionella skärgårdsrätter.

I västra delen av Houtskär, på Borgberget på Jervis, finns ett utsiktstorn med fin utsikt ända till Åland. Att följa fåglarnas höstflytt från utsiktstornet är en oförglömlig upplevelse.

På hösten är du välkommen till Houtskär för att träna yoga, bada bastu och ta ett dopp i det uppfriskande havsvattnet. Du kan övernatta på hotell eller bed & breakfast, eller hyra en stuga. Mossala har ett camping- och husvagnsområde som är öppet på somrarna.

Den populära Skärgårdens ringväg går via Houtskär. Den är öppen för besökare från mitten av maj till slutet av augusti och då kan du åka färja från Mossala till Iniö.

Sevärdheter och service

Olika typer av inkvartering, butik, café, restaurang och gästhamn. Kontrollera öppettiderna.

Läge och kommunikationer

- Från Pargas centrum 75 km, 3 färjturer.
- [Visit Houtskär \(visithoutskar.fi\)](http://VisitHoutskär.visithoutskar.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://VisitPargas.visitpargas.fi)
- [Färjetrafik \(färja.fi\)](http://Färjetrafik.färja.fi)
- [Skärgårdens ringväg \(visitpargas.fi\)](http://Skargardens.ringväg.visitpargas.fi)

- [Uppliv mer skärgård och byar vid sydvästkusten \(visitpargas.fi\)](http://UpplivMerSkargardochByarVidSydvaestkusten.visitpargas.fi)
- [Titta på en video av alla upplevelserutter \(youtube.com\)](http://TittaPaEnVideoAvAllaUpplivserutter.youtube.com)
- [Visit Salo, på finska \(visitsalo.fi\)](http://VisitSalo.pasala.fi)
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](http://VisitKimitoön.visitkimitoon.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://VisitPargas.visitpargas.fi)
- [Forststyrelsen \(utinaturen.fi\)](http://Forststyrelsen.utinaturen.fi)

Upplivserutten vid sydvästkusten har producerats inom ramen för projektet Coastal Bootcamp 2018–21. Samarbets- och utvecklingsprojektet finansieras ur Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Projektpartner är Kimitoön, Forststyrelsen, Pargas och Yrityssalo.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Färgterapi

